

Om sammanslagning och upplösning av föreningar

10.5. Proposition från förbundsstyrelsen

Bakgrund

Att ha många välmående fungerande föreningar i Riksförbundet HjärtLung är viktigt för oss som patientorganisation i syfte att vara en stark påverkansröst i samhället.

Riksförbundet HjärtLungs medlemmar ska ha nära till gemenskap, kunskapsinhämtning och möjlighet till påverkan i viktiga frågor för personer med hjärt-, kärl- och lungsjukdom.

De senaste åren har tyvärr flera lokalföreningar fått lägga ner sina föreningar, då man saknat medlemmar och kraft att bedriva aktiviteter. Föreningarna har uttömt alla möjliga sätt att ha kvar föreningen. Länsföreningarna har varit ett stort stöd för föreningarna och har också på flera håll hjälpt till att rädda ett antal föreningar. Någon gång har det blivit en sammanslagning, vilket är att förespråka av flera skäl. De har haft interimsstyrelser eller interimssvalberedningar i nära samarbete med förbundskansliet. Riksförbundet har dock upptäckt flera utmaningar och risker och förbundsstyrelsen föreslår flera förändringar för att underlätta för kommande liknande processer.

Följande punkter lyfts i propositionen:

1. Vid sammanslagning av föreningar.
2. Upplösning av föreningar inom två verksamhetsår.
3. Tillgångar i den nedlagda föreningen.
4. Om svårigheter i föreningen under längre tid.

1. Vid sammanslagning av föreningar

En sammanslagning med närliggande lokalförening eller länsförening ska alltid prövas som ett alternativ till nedläggning. De senaste åren har flera sammanslagningar av lokalföreningar också skett. Att slå ihop föreningar i stället för att lägga ner dem underlättar för nya och gamla medlemmar att sätta igång igen med verksamhet, jämfört med om det inte finns en förening. Vid sammanslagning ska en av föreningarna upplösas och för detta krävs det idag två på varandra efterföljande årsmötesbeslut i den föreningen. Det krävs endast ett årsmötesbeslut i vardera föreningen om en sammanslagning.

Förbundsstyrelsen ser ett behov av att i stadgarna förenkla processen vid sammanslagningar. Detta skulle ge medlemmarna mer tid och energi att satsa på verksamhet i den nya gemensamma föreningen, istället för att ha en hel del formaliarbete med att hålla flera årsmöten.

Förbundsstyrelsen föreslår att det endast ska krävas ett årsmötesbeslut om upplösning av berörd förening, beslut fattat med två tredjedels majoritet vid ett ordinarie årsmöte, samt att det efterföljer med ett mandat till FS; om att FS tar ett andra beslut med två tredjedels majoritet om upplösning av berörd förening, under förutsättning att båda föreningarnas årsmöten också godkänner en sammanslagning. En sammanfattning i FS-protokollet används sedan i kontakter med banken och Skatteverket.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen besluta om:

Att bifalla förslaget att göra stadgeändring i §12 både för länsföreningar och lokalföreningar om att:

En sammanslagning av två föreningar är giltig då följande är gjort:

1. Ett beslut om sammanslagningen har fattats med två tredjedels majoritet vid båda respektive föreningarnas ordinarie årsmöten.
2. Ett första beslut om upplösning av förening har tagits med två tredjedels majoritet på en av föreningarnas ordinarie årsmöte.
3. Ett andra beslut om berörd förenings upplösning har tagits av förbundsstyrelsen med två tredjedels majoritet.

2. Upplösning av förening inom två verksamhetsår

För att en upplösning av en förening ska vara giltig enligt stadgarna §12 så gäller:
"Beslut om lokalförenings upplösning ska för att vara giltigt fattas med två tredjedels majoritet vid två på varandra följande årsmöten, varav ett ska vara ordinarie, med en tidsrymd av minst 90 dagar mellan mötena".

Kravet att ha "två på varandra följande årsmöten" har i praktiken ställt till det för flera föreningar. Flera gånger har ett första beslut om upplösning av förening tagits, vilket ibland varit en insikt om allvaret för medlemmar som inte velat avsluta verksamheten och lägga ner föreningen. Man har kunnat mobilisera och hittat en ny styrelse nära inpå det andra årsmötet och genom det räddat föreningen. Flera gånger har dock en alltför ömtålig lösning hittats och bara året efter årsmötet så har man inte sett någon annan utväg än att ändå lägga ner föreningen. På grund av stadgarnas skrivning om "två på varandra följande årsmöten" så har en ny process med två årsmöten krävts för att till slut lägga ner.

Länsföreningarna tar idag ett stort ansvar i detta. Efter pandemin har ibland hela styrelser försvunnit från lokalföreningarna. Det har varit tufft för länsföreningen som i stället har fått ta ansvar för att sköta nedläggningen ihop med förbundskansliet. Att behöva ta ett extra varv med årsmöten har varit mycket slitsamt och tagit lång tid. Det skulle behövas en större flexibilitet i tid genom att ha två verksamhetsår på sig att ta beslutet om nedläggning.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen besluta om:

Att bifalla förslaget att justera stadgarna om att en förening kan ta upp till två verksamhetsår på sig för att fatta sitt slutliga beslut om föreningens upplösning, istället för att ta beslut på två på varandra följande årsmöten varav ett är ordinarie.

3. Tillgångar i den nedlagda föreningen

I de flesta fall så finns inga större tillgångar kvar i föreningen vid en nedläggning. I de fall då det trots allt finns kvarvarande medel ska enligt nuvarande stadgar sättas in på länsföreningens konto för förvaltande i 5 år, utifall det uppstår en ny förening i området. Motsvarande upplägg finns för länsföreningen.

Vid några nedläggningar de senaste åren har det funnits ovanligt stora summor. Dessa sitter väldigt lång tid på ett konto innan de kan användas till faktisk verksamhet. Förbundsstyrelsen anser att stora tillgängliga summor i nedlagda föreningar medför alltför stora risker både för att dra till sig oseriösa aktörer, men också alltför stort ansvar för länsföreningen när det gäller att förvalta stora kapital.

Det är viktigt för vårt anseende och varumärke att vi hanterar våra medel korrekt. Medlemmars och givares vilja har också en gång i tiden varit att pengarna ska användas till föreningens verksamhet och inte ligga på hög. Att ha ett startkapital på max två prisbasbelopp vid start vid en ny förening är en rimlig summa att tillgå för möjliggörande av ny verksamhet i lokalområdet. Finns mer än två prisbasbelopp kvar i föreningen föreslås dessa att direkt vid nedläggningen i stället överlåts till riksförbundet nationellt som verksamhetsstöd.

Att spara pengar under fem år är en lång tid och förbundsstyrelsen anser att tre år är en mer rimlig tidsperiod. Efter tre år föreslås outnyttjade medel, det vill säga summan upp till två prisbasbelopp, tillfalla länsföreningen för främjande av verksamhet för lokal-föreningar i deras område. Idag vid en nedläggning sparas hela summan som förvaltas av länsföreningen i fem år. Förslaget är att vid en nedläggning av en förening spara summan på upp till 2 prisbasbelopp som ska förvaltas av riksförbundet nationellt i tre år, samt att överskottet vid nedläggningen ges direkt till riksförbundet för verksamhet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen besluta om:

Att bifalla förslaget att göra stadgeändringar i §12 vid upplösning av förening med följande innehåll:

- Att vid en upplösning av förening ska styrelsen ansvara för att överlämna föreningens tillgångar, på upp till två prisbasbelopp för året vid nedläggning, till riksförbundet nationellt,
- Att riksförbundet ska förvalta dessa tillgångar på två prisbasbelopp och återlämna dem vid bildandet av ny lokal- eller länsförening i samma geografiska område, såvida detta skett inom 3 år,
- Att tillgångarna efter 3 år ska tillfalla länsföreningen för främjande av verksamhet för lokalföreningar i dess område,
- Att styrelsen ska ansvara för att eventuella tillgångar utöver de två prisbasbeloppen ska överlämnas till riksförbundet nationellt för verksamhetsstöd,
- Alternativt, om upplösning av förening beror på en sammanslagning av föreningar, så ska styrelsen ansvara för att hela summan tillförs den förening som bildas genom sammanslagningen.

4. Om svårigheter i föreningen under längre tid

De föreningar som hamnar i läget att behöva lägga ner föreningen eller slå samman med en närliggande förening har oftast haft stora svårigheter under en längre tid. Det handlar i regel om svårigheter att upprätthålla en fungerande styrelse, valberedning och att hålla årsmöten. Det har förekommit att ett föreningar inte har hållit årsmöten och då brutit mot både stadgar och sin relevans som fungerande demokratisk förening. Några föreningar har inte haft årsmöten på 4-5 år.

Länsföreningar har slitit hårt på ideell basis att försöka stötta dem och på flera håll har de varit tvungna att göra jobbet åt en föreningsstyrelse som inte velat, kunnat eller måktat med att hålla årsmöten, detta har varit i extraordinära lägen utifrån vår vägledning för föreningar. Ibland har nästan hela styrelser fallit bort vilket försvårat arbetet. På flera håll har detta riskerat vårt goda namn och varumärke. Flera föreningar har hamnat i läge med stängda bankkonton.

Förbundsstyrelsen ser ett behov både för länsföreningarna och förbundsstyrelsen att få ett tydligt mandat att kunna ta över förvaltningen över den förening som inte håller årsmöte. Det skulle också hjälpa i en situation där vi ser oegentligheter. Vi behöver bättre kunna garantera för våra medlemmar, banken och inför Socialstyrelsen och regeringen när vi söker statsbidrag att våra föreningar är fungerande föreningar med en intakt styrelse och korrekta årsmöten.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen besluta om:

Att bifalla förslaget att justera stadgarna med tillägg i paragraf § 6 för Lokalförening respektive Länsförening med följande innehåll:

- Varje lokalförening ska årligen hålla årsmöte senast per sista februari. Om lokalföreningens styrelse ej har genomfört årsmötet då ska detta senast per sista april meddelas berörd länsförening, som därvid vid behov kan kalla till årsmöte eller extra årsmöte i lokalföreningen. Länsföreningens styrelse kan kalla till extra årsmöte i en lokalförening och/eller via ett godkännande från förbundsstyrelsen överta förvaltningen av lokalföreningen samt utse två firmatecknare för föreningen. Om länsföreningen inte kan åta sig uppdraget kan förbundsstyrelsen kalla till extra årsmöte i lokalföreningen och överta förvaltningen av lokalföreningen samt utse två firmatecknare för föreningen.
- Om länsföreningens årsmöte ej genomförts i tid per sista mars eller lyckats välja en styrelse ska detta meddelas förbundsstyrelsen senast per sista maj, som kan kalla till extra årsmöte och/eller genom beslut i förbundsstyrelsen överta förvaltningen av länsföreningen samt utse två firmatecknare för föreningen.